

Stan Stoica (coordonator)
Valentin Băluțoiu
Dragoș Sebastian Becheru
Valentina Bilcea
Ancuța Bondar
Maria Grecu

Ministerul Educației
și Cercetării

8

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Istorie

Manual pentru clasa a VIII-a

<i>Competențe generale și specifice</i>	5
<i>Prezentarea manualului de Istorie</i>	6
<i>Să ne amintim! Recapitulare inițială</i>	
<i>Autoevaluare inițială</i>	8
UNITATEA 1. Introducere	9
Spațiul geografic natural	10
Periodizarea istoriei românilor	12
<i>Să ne amintim! Recapitulare U1</i>	13
<i>Autoevaluare U1</i>	14
UNITATEA 2. Preistoria în spațiul românesc	15
Epoca pietrei	16
Studiu de caz. Culturile Hamangia și Cucuteni	18
Epoca metalelor	20
Studiu de caz. Cultura Monteoru	22
<i>Să ne amintim! Recapitulare U2</i>	23
<i>Autoevaluare U2</i>	24
UNITATEA 3. Geto-dacii	25
Izvoare istorice despre geto-daci:	
Herodot, Strabon, Cassius Dio	26
Studiu de caz. Histria	27
Burebista. Decebal	28
Studiu de caz. Sarmizegetusa	30
Cucerirea Daciei de către romani	32
Studiu de caz. Podul de la Drobeta.	
Monumentul de la Adamclisi. Columna lui Traian	33
<i>Să ne amintim! Recapitulare U3. Autoevaluare U3</i>	34
UNITATEA 4. Etnogeneza românească	35
Dacia romană. Romanizare	36
Creștinism	39
Așezarea slavilor în sudul Dunării.	
Romanitatea orientală	40
Poporul român – popor romanic	42
Studiu de caz. Surse istorice despre români	
la sfârșitul mileniului I	44
<i>Să ne amintim! Recapitulare U4</i>	45
<i>Autoevaluare U4</i>	46
UNITATEA 5. Evul Mediu românesc	47
Primele forme de organizare statală	48
Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania,	
Țara Românească, Moldova, Dobrogea	50
Studiu de caz. Diversitate etnică	
și confesională în spațiul românesc	53
Spațiul românesc și politica de cruciadă târzie	
de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul (I)	54
Spațiul românesc și politica de cruciadă târzie	
de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul (II)	56
Studiu de caz. Cetăți medievale	58
Studiu de caz. Biserica episcopală de la Curtea de Argeș	58
<i>Să ne amintim! Recapitulare U5. Autoevaluare U5</i>	60
UNITATEA 6. Modernitatea timpurie	61
Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir	62
Iluminism și reformism: Transilvania sub Habsburgi	64
Secolul fanariot	66
Studiu de caz. Școala Ardeleană.	
Supplex Libellus Valachorum	68
<i>Să ne amintim! Recapitulare U6</i>	69
<i>Autoevaluare U6</i>	70
UNITATEA 7. Lumea românească	
până la jumătatea secolului al XIX-lea	71
Românii între Orient și Occident.	
Conservatorism și modernizare	72
Studiu de caz. Tudor Vladimirescu	74
Studiu de caz. Generația pașoptistă. Programe	
și consecințe ale revoluției	76
Studiu de caz. Romii – de la robie la emancipare	78
<i>Să ne amintim! Recapitulare U7</i>	79
<i>Autoevaluare U7</i>	80
UNITATEA 8. România modernă	81
Formarea statului român modern:	
domnia lui Alexandru Ioan Cuza	82
Regatul României. Carol I	84
Studiu de caz. Constituția din 1866	86
Studiu de caz. Opțiuni politice în România modernă	87
Studiu de caz. Războiul de Independență	88
Studiu de caz. Cultura în spațiul românesc	90
<i>Să ne amintim! Recapitulare U8</i>	91
<i>Autoevaluare U8</i>	92
UNITATEA 9. România secolelor XX-XXI	93
România și Primul Război Mondial	94
Marea Unire din 1918	96
România interbelică	98
Studiu de caz. Orașul: arhitectură modernă și tradiții rurale	100
Studiu de caz. Minoritățile naționale în România	101
Studiu de caz. Constituțiile din perioada interbelică	102
Studiu de caz. Idei politice în lumea românească	
interbelică	103
Studiu de caz. Monarhia după Primul Război Mondial	104
România în Al Doilea Război Mondial	106
Studiu de caz. Holocaustul în România	109
România – stat comunist	110
Studiu de caz. Rezistența anticomunistă	112
Studiu de caz. Viața cotidiană în perioada	
regimului comunist	114
Studiu de caz. Manipulare și propagandă.	
Omul nou. Consecințe	116
Studiu de caz. Epoca Nicolae Ceaușescu	117
România în contextul Războiului Rece	118
Regimul politic democratic din 1989 până azi	120
Studiu de caz. Constituția României din 1991	123
Integrarea euro-atlantică a României	124
<i>Să ne amintim! Recapitulare U9</i>	126
<i>Autoevaluare U9</i>	127
<i>Să ne amintim! Recapitulare finală. Autoevaluare finală</i>	128

UNITATEA 1

Introducere

În această unitate
vei învăța despre:

- Spațiul geografic natural
- Periodizarea istoriei românilor

Portofolii anuale

- Include noțiunile noi, **descoperite în fiecare unitate**, într-un *Glosar anual de termeni specifici*.
- **Completează**, până la sfârșitul anului școlar, un *Jurnal al cunoașterii* cu informațiile care crezi că îți pot fi de folos în viață.
- Realizează *Glosarul și Jurnalul cunoașterii* în format digital sau în format clasic, pe baza indicațiilor din **manualul digital**.

Portofoliul unității

Realizează un portofoliu digital care să cuprindă, la alegere:

- câte cinci fotografii sugestive cu Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră;
- câte o imagine semnificativă pentru fiecare epocă din istoria românilor.

Utilizează modelul și explicațiile din manualul digital.

Spațiul geografic natural

De ce este important mediul pentru om?

Modelarea reliefului

În urmă cu 100 de milioane de ani, teritoriul țării noastre nu exista. Zona aceasta a globului era acoperită în mare parte de apele unei mări străvechi. Din această mare „creșteau” încet insule; erau **Munții Carpați** de astăzi, care începuseră a se înălța, atât prin încrețirea scoarței terestre, cât și prin erupții vulcanice. Pe aceste insule trăiau animale străvechi, astăzi dispărute, inclusiv specii de dinozauri. Munții au continuat să se înalțe, iar marea, să se retragă. Acest fenomen, combinat cu acțiunea agenților externi de modelare a reliefului (precipitații, ape curgătoare, șuvoaie), a dus la configurarea reliefului țării noastre, așa cum este astăzi. **Podișurile și câmpiile** s-au format în cea mai mare parte prin depunerea de sedimente aduse de ape din munți.

Mediul primilor oameni

Primii oameni din specia *Homo sapiens* au ajuns pe teritoriul țării noastre în urmă cu cel puțin 36.000 de ani, pe baza descoperirilor de până acum. Mediul natural existent atunci era destul de diferit de cel de azi. Relieful era în mare parte asemănător cu cel de acum, dar clima era mai rece, zonele înalte fiind acoperite de ghețari. O încălzire a avut loc cu circa 12.000 de ani în urmă (circa 10000 î.H.), când clima a devenit temperată. Schimbarea climatică și solurile fertile au permis, în timp, apariția agriculturii. **Pădurile** reprezentau principala resursă a primilor oameni, valorificată prin vânătoare și cules. Apele împânzeau teritoriul, asigurând și ele resurse necesare vieții.

Rolul mediului natural în evoluția comunităților

Situați, ca o cetate, în mijlocul țării, Munții Carpați au fost mediu de locuire sau de refugiu, sursă de materii prime valoroase (fier, aur, cupru, sare etc.), valorificate prin **minerit**, și spațiu pentru **creșterea animalelor**, prin pășunile alpine. Fiind potrivit de înalți, munții au asigurat supraviețuirea oamenilor pe acest teritoriu în momentele grele ale invaziilor, dar și prosperitatea în vremurile pașnice.

Dealurile și podișurile reprezintă cea mai răspândită formă de relief. Acestea sunt potrivite pentru cultivarea pomilor fructiferi, a viței-de-vie și, în zonele mai plane, a cerealelor.

Câmpiile, cu **soluri fertile**, au fost ideale pentru **cultivarea cerealelor**, care au constituit principala hrană a comunităților, începând din neolitic. Părțile vulnerabile ale teritoriului românesc s-au dovedit a fi nord-estul (zona Nistrului) și nord-vestul („Poarta Transilvaniei”), adevărate culoare ale migrațiilor și invaziilor.

Dunărea, numită de greci *Istros* și de romani *Danubius*, a constituit o veritabilă axă geografică și istorică, fiind, după caz, graniță naturală sau loc de trecere, sursă de hrană (prin **pesceuit**) sau cale comercială. La rândul ei, **Marea Neagră** (numită de greci „Pontos Euxeinós”, adică *marea primitoare*) a jucat un rol strategic important, prin posibilitățile de **navigație și comerț**.

Înființarea coloniilor grecești, apoi cucerirea romană a Dobrogei, în Antichitate, și cea otomană, în Evul Mediu, au influențat istoria întregii zone, implicit a românilor. Importanța Munților Carpați, a Dunării și a Mării Negre pentru istoria noastră i-a determinat pe unii istorici să numească spațiul geografic românesc **carpato-danubiano-pontic**.

Variatatea reliefului (întâlnim toate formele de relief, fiecare cu resurse proprii), clima temperată, **rețeaua hidrografică** densă, vegetația și fauna abundente au făcut ca acest teritoriu să fie permanent locuibil și să ofere oamenilor condiții foarte bune pentru **viață și dezvoltare**.

DICȚIONAR

Homo sapiens = „omul inteligent”, în limba latină; numit și „omul modern”; specia umană din care facem parte;
rețea hidrografică = rețeaua de ape: râuri, lacuri, bălți etc.

APLICAȚII

Pe baza textului lecției, rezolvă următoarele cerințe:

1. Menționează factorul care a favorizat apariția agriculturii pe teritoriul țării noastre;
2. Selectează din text cuvintele-cheie care denumesc elemente geografice și cuvintele-cheie care desemnează ocupații umane. Scrie-le pe două coloane, astfel încât fiecărui element geografic să-i corespundă ocupații specifice, după modelul de mai jos.

Forme de relief	Ocupații
munte	minerit

3. Scrie în caiet alte denumiri ale Dunării și Mării Negre, folosite de-a lungul timpului.

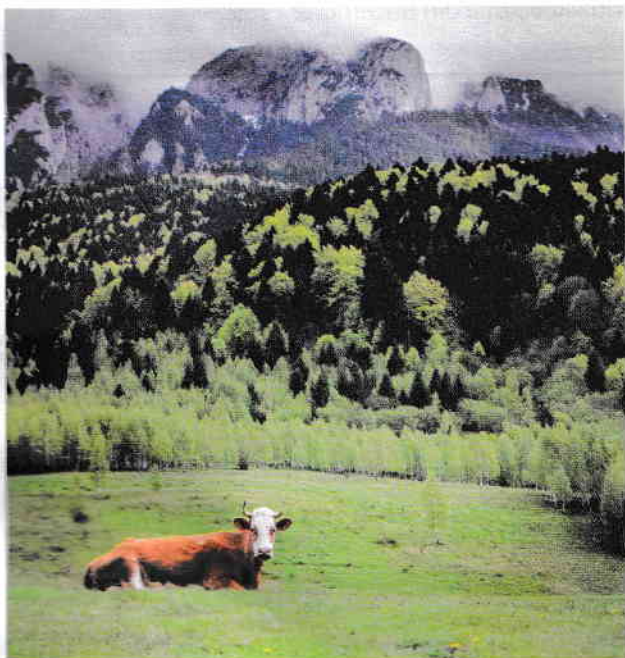
Sursa 1. Cum au evoluat pădurile?

„După ultima glaciațiune, încheiată cu circa 10.000 de ani înainte de Hristos, pădurile s-au extins pe aproape întreg continentul european, ajungând, la sfârșitul neoliticului, să ocupe 80-90% din suprafața acestuia. Încă de la începutul neoliticului (circa 6500 î.H.) și până în prezent, omul a intervenit treptat și progresiv în evoluția pădurilor. [...] Prin defrișări a redus și a fragmentat suprafața acestora. [...] În prezent, numai o treime (33%) din suprafața Europei mai este acoperită cu păduri. Acest declin al pădurilor a generat un impact negativ asupra biodiversității – dispariția, degradarea și fragmentarea habitatelor, respectiv extincția sau declinul unor specii.”

(Iovu-Adrian Biriș, *Situația pădurilor virgine din România*, 2017)

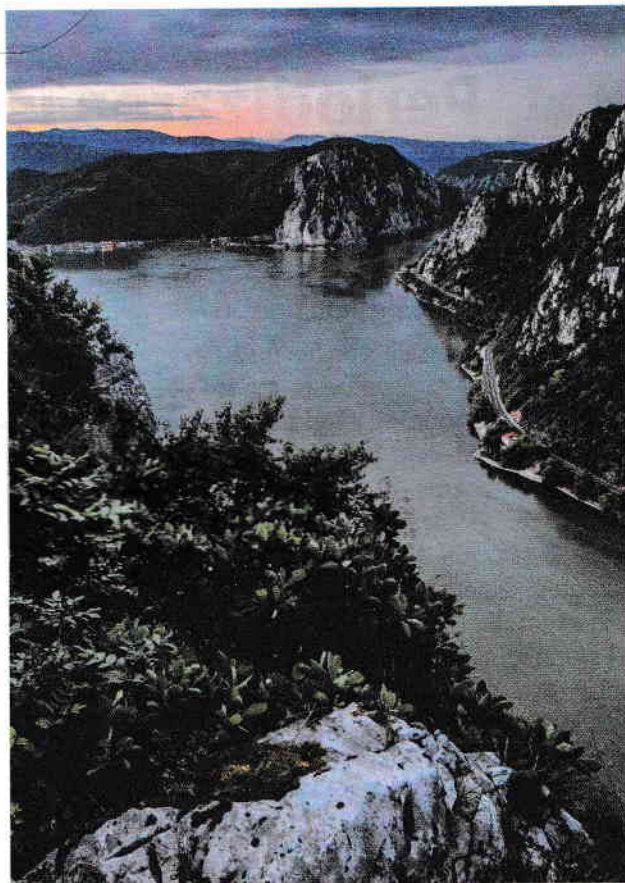
1. Calculează, cu aproximație, cu cât s-a redus ponderea pădurilor din suprafața Europei, de la sfârșitul neoliticului până în zilele noastre.
2. Precizează o cauză a reducerii suprafețelor ocupate de păduri.
3. Menționează două consecințe ale reducerii suprafețelor forestiere asupra biodiversității.

Sursa 3. Munții Carpați în România

1. Identifică în imaginea de mai sus două forme de relief.
2. Analizează o hartă a României. Precizează în ce parte a țării este situată zona muntoasă.
3. Pe baza textului lecției și a surselor, menționează trei categorii de resurse și oportunități pe care muntele le oferă oamenilor.

Sursa 2. Dunărea la intrarea în România

1. Urmărește pe o hartă traseul Dunării prin România; identifică patru orașe românești situate pe malul Dunării.
2. Menționează două avantaje oferite de existența Dunării oamenilor care au trăit de-a lungul timpului în apropierea ei.

MAȘINA TIMPULUI

Pădurile asigură viața pe Terra, în principal prin faptul că stochează dioxid de carbon și produc oxigen. În România, în prezent, pădurea mai acoperă circa 27% din suprafață, față de circa 80% în Antichitate.

Lucrând în echipe de 3-4 elevi, realizați, pe foi A3, următoarele materiale:

- o listă de 5-10 beneficii aduse oamenilor de existența pădurilor, cu exemple concrete (exemple: fructe de pădure, fixarea solului);
- o frază-slogan pe care s-o lăsați generațiilor următoare și prin care pledați pentru menținerea pădurilor existente și plantarea altora.

Recomandare: utilizați și cunoștințele de biologie, geografie, limba română etc.

Periodizarea istoriei românilor

Care sunt epocile istorice? De ce împărțim istoria în epoci?

Epocile istorice pe plan universal

În istoria universală, epocile nu au început și nu s-au terminat în același timp peste tot. Unele societăți încă se aflau în preistorie, pe când altele, în spații geografice diferite, deja pășiseră în Epoca antică. Anumiți factori favorizează evoluția unei comunități: resursele naturale, așezarea geografică, circulația ideilor și a invențiilor, educația etc. Alți factori întârzie dezvoltarea sau duc la regres: izolarea, războaiele, corupția, invaziile etc. Spre exemplu, Estul Europei a rămas în urma Vestului, cel puțin din punct de vedere economic, din cauza faptului că invaziile din Evul Mediu au încetat aici cu circa 300 de ani mai târziu decât în Vest. De asemenea, zona Balcanilor a fost frânată în dezvoltarea sa de către dominația otomană.

Cum delimităm epocile?

Delimitările dintre epoci nu trebuie considerate limite absolute. Trecerea de la o epocă la alta s-a făcut treptat, într-un timp îndelungat. Folosim anumite evenimente pentru a indica sfârșitul sau începutul unei epoci doar ca repere, nu ca limite absolute. Istoricii pot avea păreri diferite atunci când încearcă să stabilească limitele unor epoci.

Epocile în spațiul românesc

Epoca preistorică începe pe teritoriul românesc odată cu apariția primilor strămoși ai omului (1,4 mil. î.H.-100000 î.H.) și durează până la întemeierea statului dac, în sec. I î.H. Ea se împarte în **epoca pietrei** și **epoca metalelor**, care, la rândul lor, au diviziuni în funcție de modul de viață și de tehnologia folosită.

Analizează cu atenție informațiile din textul lecției, apoi rezolvă următoarele cerințe:

1. Precizează o cauză a faptului că epocile nu coincid în timp pentru toate spațiile geografice.
2. Numește doi factori care pot favoriza evoluția unei societăți și doi factori care o pot frâna.
3. Exprimă o opinie cu privire la cauzele evoluției diferite a societăților din estul și vestul Europei în Evul Mediu. Crezi că invaziile sunt cu adevărat o cauză a evoluției diferite? Argumentează.
4. Transcrie schema alăturată pe caiet. O vei completa cu toate subdiviziunile epocii preistorice.

Epoca pietrei se împarte în **paleolitic** și **neolitic**, între cele două existând o perioadă de trecere, **mezoliticul**.

La rândul ei, **epoca metalelor** cuprinde **epoca bronzului** și **epoca fierului**.

Antichitatea începe odată cu apariția statului dac condus de Burebista (sec. I î.H.) și cuprinde două perioade: una a civilizației geto-dacilor, o alta a stăpânirii romane.

Evul Mediu debutează în prima jumătate a secolului al VII-lea, odată cu pătrunderea masivă a slavilor.

În jurul anului 1700 începe modernitatea timpurie, o perioadă de tranziție spre **epoca modernă**.

Modernitatea se manifestă din plin în secolul al XIX-lea, când au avut loc evenimente precum: **Revoluția lui Tudor Vladimirescu**, **Revoluția de la 1848**, **Unirea Principatelor (1859)**, **instituirea monarhiei ereditare (1866)** și **obținerea independenței de stat (1878)**.

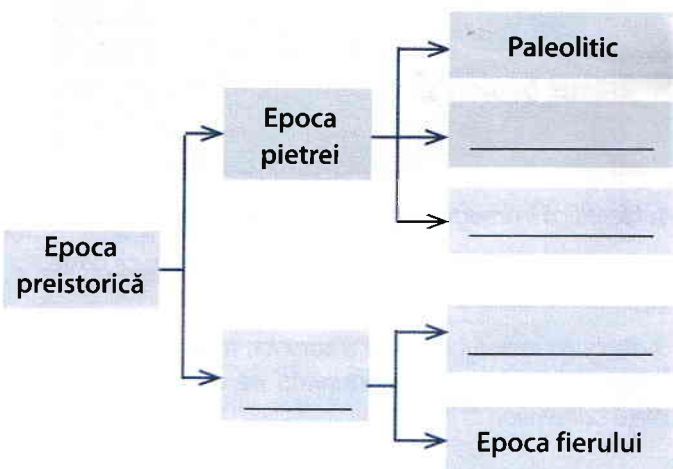
Epoca contemporană durează de la **Primul Război Mondial până în zilele noastre**. Este împărțită în **perioada interbelică** (dintre cele două războaie mondiale), **regimul comunist** și **regimul democratic** de după **Revoluția din decembrie 1989**.

MAȘINA TIMPULUI

Denumirile epocilor istorice sunt convenționale. Ele au fost date în epoca modernă, de către istorici. Epoca contemporană („a zilelor noastre”) poate primi o altă denumire în viitor.

Care crezi că sunt trăsăturile dominante ale epocii noastre? Prin ce se deosebește de alte epoci?

În cadrul unei discuții libere, propune un nume pentru epoca noastră.

Să ne amintim! Recapitulare U1

I. Cele mai importante reperi cronologice:

II. Asociază denumirile geografice de mai jos cu termenii din expresia „carpato-danubiano-pontic”:

Marea Neagră

Munții Carpați

Dunărea

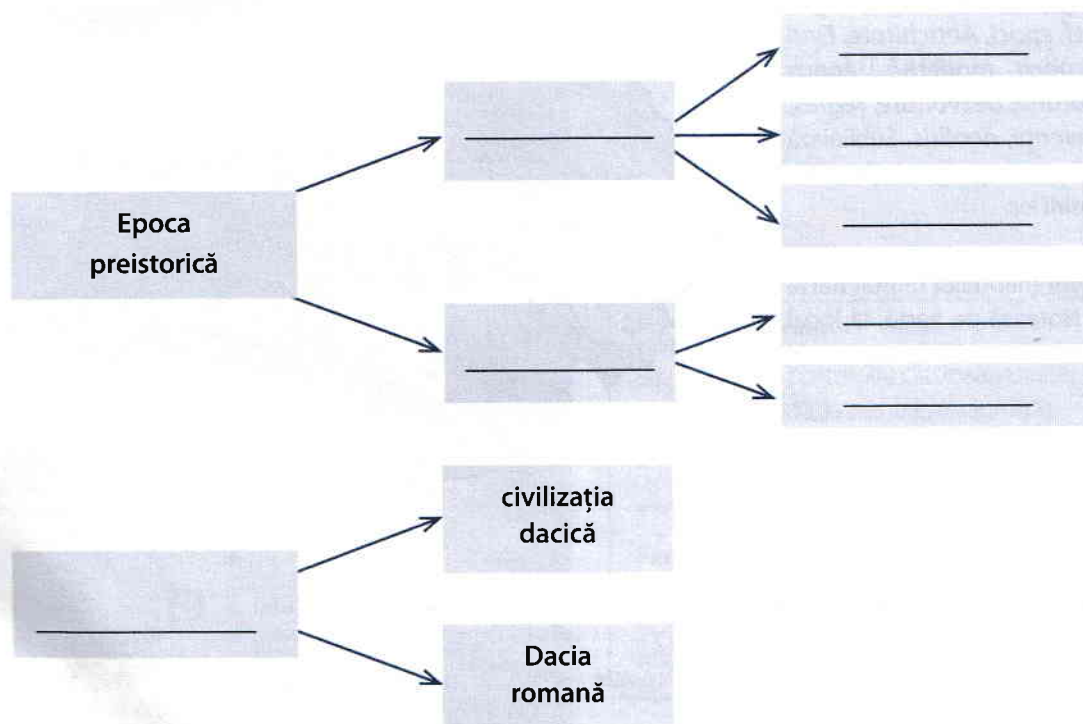
III. Transcrie tabelul de mai jos în caiet. Selectează din lista de mai jos trei factori istorici care contribuie la dezvoltarea unei societăți și trei factori care determină regresul. Așază-i la locul potrivit.

Listă de factori istorici:

*izolarea, resursele naturale,
invențiile, invaziile, corupția,
inventivitatea.*

Dezvoltare	Regres
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

IV. Transcrie schema de mai jos în caiet. O vei completa cu denumirile următoarelor epoci: paleolitic, mezolitic, neolitic, epoca antică, epoca metalelor, epoca pietrei.

I. Stabilește corespondența dintre evenimentele din coloana A și reperele cronologice din coloana B.

A. Evenimente	B. Repere cronologice
1. Încălzirea climei	a. sec. I î.H.
2. Sfârșitul epocii preistorice	b. 271
3. Retragerea stăpânirii romane din Dacia	c. 10.000 î.H.
4. Începuturile modernității	d. 1914
5. Sfârșitul epocii moderne	e. circa 1700
6. Începutul celui de-Al Doilea Război Mondial	

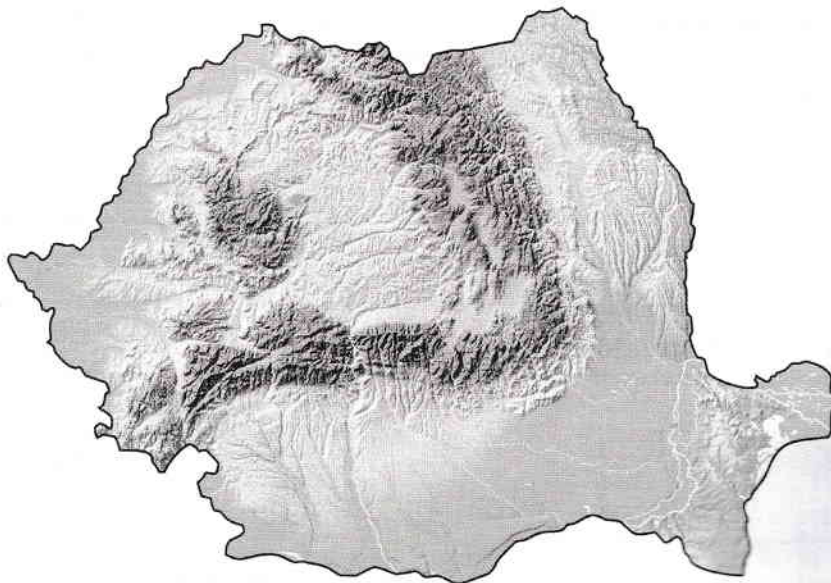
II. Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor de mai jos, notând pe caiet, în dreptul fiecăruia, **A** (adevărat) sau **F** (fals).

1. Apariția agriculturii în neolitic a fost favorizată de răspândirea pădurilor.
2. Dunărea era numită de greci, în Antichitate, *Istros*.
3. Cele mai vechi dovezi ale existenței *Homo sapiens* pe acest teritoriu datează de acum 36.000 de ani.
4. Vegetația predominantă în epoca antică era cea de stepă.
5. Epoca contemporană începe cu Primul Război Mondial.

III. Completează enunțurile de mai jos astfel încât să exprime o realitate istorică:

1. Marea Neagră era numită de greci, în Antichitate, _____.
2. Cea mai lungă epocă istorică este _____.
3. Unul dintre evenimentele epocii moderne a fost _____.

IV. Alcătuieste un eseu de circa 150 de cuvinte cu titlul „Spațiu și timp în istoria românilor”, folosind și cuvintele: **păduri, agricultură, climă, vegetație, relief, epoci, Antichitate, Evul Mediu, epoca modernă, epoca contemporană, dezvoltare, regres, invazii, invenții, neolitic**. Subliniază cuvintele în text, pentru a ține evidența folosirii lor.

V. Printează din manualul digital harta alăturată. Notează pe hartă, la locul potrivit, următoarele denumiri geografice:

- Munții Carpați
- Dunărea
- Marea Neagră

SUBIECT	I	II	III	IV	V	Din oficiu	Total
Punctaj maxim	5 x 3 = 15 puncte	5 x 3 = 15 puncte	3 x 5 = 15 puncte	15 x 2 = 30 de puncte	3 x 5 = 15 puncte	10 puncte	100 de puncte
Punctajul meu	10 puncte	...

Descarcă din manualul digital și completează **Fișa de observare** pentru unitatea parcursă.

Verifică **rezultatele** în manualul digital (p. 128)

UNITATEA 2

Preistoria în spațiul românesc

În această unitate
vei învăța despre:

- Epoca pietrei
- Epoca metalelor
- Culturile Hamangia,
Cucuteni și Monteoru

click

Portofoliul unității

Realizează un portofoliu clasic sau digital
care să cuprindă, la alegere, imagini cu:

- cinci vase cucuteniene de diferite forme;
- cinci unelte diferite din epoca metalelor.

Pentru portofoliul digital, utilizează compe-
tențele dobândite la orele de TIC. Pentru
portofoliul clasic, **utilizează explicațiile din
manualul digital.**

Epoca pietrei

Ce presupune modul de viață nomad?

Primii oameni pe teritoriul României

Paleoliticul (circa 1400000-10000 î.H.) este cea mai îndelungată perioadă istorică, definită prin răspândirea primilor **hominizi** (strămoși ai oamenilor), apoi a celor două specii umane întâlnite în Europa: *omul de Neanderthal*, dispărut în condiții neclare, și „omul modern” (*Homo sapiens*). Cele mai vechi **fosile** de *Homo sapiens* descoperite până în prezent în România au fost găsite în Peștera cu Oase din Munții Banatului (jud. Caraș-Severin). Acestea sunt, până acum, și cele mai vechi din Europa, fiind datate cu circa 36.000 de ani în urmă (circa 34000 î.H.). În urma analizelor efectuate, s-a stabilit că unul dintre cei trei indivizi *Homo sapiens* descoperiți în peșteră avea între 4,8% și 11,3% gene ale *omului de Neanderthal*. Acest lucru dovedește conviețuirea celor două specii, înaintea dispariției neanderthalienilor.

Modul de viață în paleolitic era **nomad** și presupunea lipsa unei așezări stabile. Când resursele de hrană ale unei zone erau epuizate, micile comunități, de câteva zeci de persoane, se mutau în altă parte. **Ocupațiile** erau **vânătoarea** (cu sulițele sau cu ajutorul capcanelor), **pescuitul** și **culesul**. Erau utilizate, în general, **unelte** din lemn, os sau piatră cioplită (din roci precum **silexul**). **Peșterile** și grotlele erau folosite drept locuințe, în zonele de munte și deal. În zonele mai joase, erau construite adăposturi din lemn, stuf etc. Oamenii se îmbrăcau în piei ale animalelor vâdate. În condițiile climatice ale paleoliticului, cea mai importantă pondere o avea **hrana** provenită din vânătoare și pescuit.

Oamenii erau consumatori ai resurselor din natură, de care depindeau întru totul. Hrana lipsită de varietate, condițiile grele de viață, riscurile de zi cu zi făceau ca puțini oameni să depășească, în această epocă, vârsta de 35 de ani. Emoțiile, credințele, experiențele omului din paleolitic erau exprimate inclusiv prin **picturile rupestre**. Astfel de exemple ale artei primilor oameni au fost găsite în Peștera Coliboaia din Munții Apuseni și în Peștera Cuciulat (jud. Sălaj), unde sunt reprezentate animale precum: bizonul, calul, ursul, rinocerul lânos. Descoperiri importante ale epocii au mai fost realizate la Ohaba Ponor (jud. Hunedoara) și Ripiceni (jud. Botoșani, pe malul Prutului).

Mezoliticul (circa 10000-6500 î.H.), perioadă de trecere de la paleolitic la neolitic, se caracterizează prin folosirea uneltelor **microlite**, realizarea unui început de cultivare a pământului și, probabil, domesticirea câinelui. Vânătoarea devine mai eficientă în urma apariției **arcului cu săgeți**.

Neoliticul (circa 6500-3500 î.H.) a însemnat un uriaș pas înainte în evoluția oamenilor, care învață să-și producă singuri hrana, prin cultivarea pământului și domesticirea animalelor (porci, oi, capre, vite, cai). Acest lucru presupune planificarea vieții și a activităților pe mai mulți ani, cu efecte pozitive asupra vieții cotidiene și a dezvoltării creierului. La acest nivel s-a ajuns, pe teritoriul țării noastre, nu prin evoluția comunităților din mezolitic, ci prin venirea unei populații dinspre sud-est, din Asia Mică, purtătoare a acestui mod de viață **sedentar**.

Oamenii își construiau locuințe grupate în așezări (sate). **Alături de agricultură**, au apărut și ocupații precum **torusul, țesutul, olăritul**. **Țesutul** furniza **pături și veșminte**, iar **olăritul**, vase folosite pentru transportatul și păstrarea lichidelor (apă, lapte etc.), pentru fierberea și depozitarea alimentelor. Alături de unelte și armele cioplite din silex, apar unelte și arme din piatră șlefuită și perforată.

Arta are în continuare un rol decorativ, dar și unul magic. În așezările neolitice, arheologii au descoperit **idoli antropomorfi și zoomorfi**, modelați mai ales din lut. Frecvența statuetelor feminine indică practicarea **cultului fecundității** (legat de nașterea copiilor) și al fertilității pământului. Pe teritoriul României au fost identificate mai multe **culturi neolitice** (ex. Vinča-Turdaș, Hamangia, Boian, Vădastra etc.). Spre sfârșitul neoliticului și în perioada de trecere la epoca metalelor (eneolitic), se dezvoltă culturile Gumelnița și Cucuteni.

DICȚIONAR

antropomorf = cu formă umană;

microlite = fragmente mici și ascuțite de piatră fixate în lemn asemenea dinților unui fierăstrău;

silex = rocă minerală (varietate de cuarț) care, prin spargere, lasă muchii tăioase;

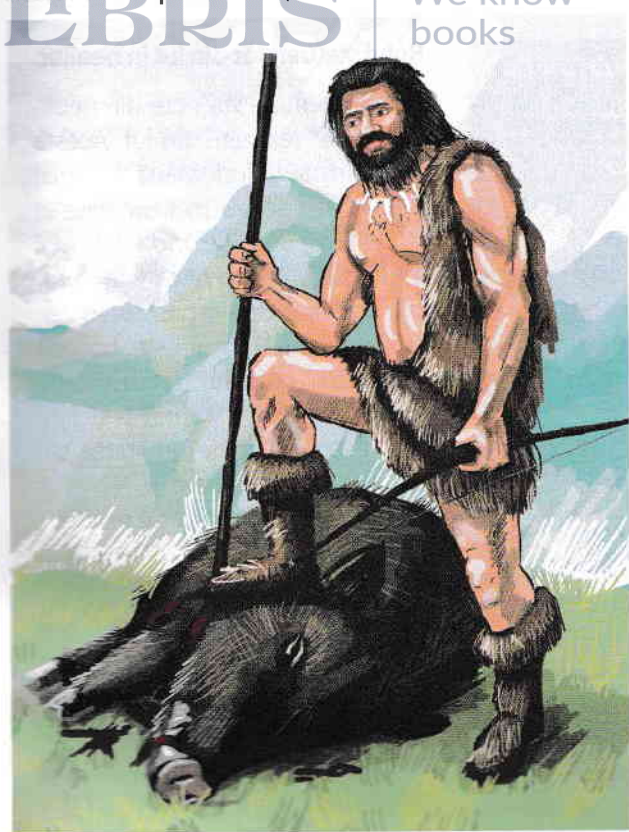
zoomorf = cu formă de animal.

APLICAȚII

Pe baza textului lecției, rezolvă următoarele cerințe:

1. Numește o formă de artă din paleolitic și una din neolitic;
2. Realizează un desen sugestiv pentru modul de viață în paleolitic.

1. Numește ocupația reprezentată în acest desen.
2. Pe baza informațiilor din lecție, precizează subdiviziunea epocii pietrei, sugerată de imagine.

MAȘINA TIMPULUI

„Structura creierului bărbaților și femeilor a evoluat în mod diferit. Acum știm că bărbații și femeile gândesc diferit, cred lucruri diferite, au percepții, priorități și comportamente diferite... Bărbații și femeile au evoluat diferit pentru că n-au avut încotro. Bărbații au vânat, femeile au cules recolta. Bărbații au protejat, femeile au hrănit. Pe măsură ce corpul lor a evoluat, același lucru s-a întâmplat cu mintea. Faptul că bărbații erau de obicei vânători, iar femeile aveau grijă de ceilalți dictează și în prezent comportamentul, convingerile și prioritățile. Bărbatul se aventura zilnic într-o lume ostilă și periculoasă, riscându-și viața ca vânător, pentru a aduce hrană femeii și copiilor săi, apărându-i împotriva animalelor sălbatice sau a dușmanilor. El și-a dezvoltat un sistem de orientare în spațiu pentru a găsi mai ușor hrana și a o aduce acasă, dar și îndemânarea necesară pentru a nimeri o țintă în mișcare. Femeia își petrecea ziua având grijă de copii, adunând fructe, legume și nuci, intrând în legătură cu celelalte femei din grup, cu care trebuia să comunice permanent.”

(Allan și Barbara Peace, *De ce bărbații se uită la meci și femeile se uită în oglindă*, 2001)

1. Numește două activități desfășurate de bărbați și două desfășurate de femei în epoca pietrei.
2. Menționează o consecință a modului de viață din epoca pietrei, pe care o constatăm și astăzi.
3. Exprimă o opinie cu privire la munca de zi cu zi din prezent. Crezi că mai este potrivită o diviziune a muncii între bărbați și femei? Argumentează.

Sursa 2. Așezare din neolitic (reconstituire)

1. Numește două ocupații specifice neoliticului, reprezentate în această imagine.
2. Realizează o diagramă Venn în care să prezinți o asemănare și trei diferențe între paleolitic și neolitic.
3. Alcătuieste un text de circa 100 de cuvinte cu titlul „O zi în neolitic”. Imaginează-ți că ești un băiat sau o fată de 14 ani care trăiește în această epocă.